

Čprav je bil rojen Ljubljčan, je veliko svojega prostega časa preživel v Laškem, ki si ga je izbral za svoj dom. Tam je sodeloval v številnih prizadevanjih za napredek kraja, o Laškem in nekaterih Laščanih je tudi veliko pisal. Laški knjižnici je zapustil svojo knjižnico, v kateri je tudi veliko domoznanskih knjig o tem področju.

Kolegice in kolegi, ne manj pa študentje bibliotekarstva, bomo pogrešali ne samo njegovo znanje, ampak tudi njegovo človeško toplino in vedrost, ki sta bili tako značilni za njegovo osebnost.

Martin Žnideršič

PRIJATELJU MILOŠU RYBÁŘU V SPOMIN

V sredo, 19. aprila 1995 sva se s prof. Milošem Rybářjem peljala na mednarodni simpozij v Stično. Simpozij, ki so ga v okviru sveta Evrope pripravili Teološka fakulteta v Ljubljani, Ministrstvo za kulturo in Zunanje ministrstvo, je bil posvečen meništvu, temi torej, ki je bila prof. Rybářju vedno zelo pri srcu. Pri srcu še posebej zaradi njegovega odnosa do kartuzijanov. Pokojni prof. Miloš Rybář je pripadal majhnemu krogu slovenskih zgodovinarjev in umetnostnih zgodovinarjev, ki se posebej posvečajo preteklosti kartuzijanskega reda na Slovenskem. Za lokalni časopis v Laškem je v več nadaljevanjih popisal zgodovino kartuzije Jurklošter. O tej temi je predaval tudi na mednarodnem simpoziju z naslovom Meništvu na Slovenskem, Stična, Pleterje, Kostanjevica (23.–25. maj 1984). Udeleževal se je vsakoletnih simpozijev, posvečenih zgodovini kartuzijanskega reda, ki jih prireja poseben mednarodni odbor (do letos ga je vodil prof. Hogg iz Salzburga). Predvsem pa se je prof. Rybář rad večkrat umaknil v tihoto pleterske kartuzije pod Gorjanci, da se je duhovno okreplil in si nabral novih moči za nadaljna snovanja.

Skupna pot v Stično je bilo najino zadnje srečanje. Bil je duhovit in sproščen, kot vedno. Omenil mi je sicer svojo bolezen (pod napačno diagnozo sicer) in se delal, kot da je ne jemlje resno. V spomin pa sta se mi zarezali dve podrobnosti. Med potjo me je nenadoma vprašal, če se še spomnim, katere so bile moje prve besede, ko sva se prvič srečala. Bilo je oktobra 1977, ko me je obiskal v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani. Pri tem se je hudomušno smejal, ker sem zaman brskal po svojem spominu. »O Vas sem pa že veliko slišal«, je bil njegov hudomušen odgovor. Oba sva se smejala. Prof. Rybář je resnično imel izreden spomin za podrobnosti. V Ivančni Gorici sem mu ponagajal: »Še vedno Vam dolgujemo spominsko ploščo v križišču« (tam, kjer je pred leti doživel prometno nesrečo). Tokrat je bil njegov glas začuda resen. Pokazal je na znamenje v križišču in rekel: »Tu že imam svoje znamenje«. Se je takrat že zavedal resnosti svojega zdravstvenega stanja? V Stični se je veselil srečanja s svojimi starimi prijatelji in pozorno spremljal predavanja.

Spekter njegovega zanimanja je bil izjemno širok. To so poudarili vsi govorniki ob njegovem grobu. To sta zapisala tudi pisca nekrologov v *Delu* (12. maja 1995) in v *Družini* (21. maja 1995). V sebi je prof. Rybář združeval veliko »ljubezni«: pravo, knjižničarstvo, zgodovino in še kaj. S kakšno zavzetostjo je vsako leto pripravljaval slovenski bogoslužni koledar. Dolga leta v latinščini. S kakšnim navdušenjem in potrpežljivostjo je nepoučenim razlagal posebnosti bogoslužnega koledarja in s kakšno odločnostjo je zagovarjal svoja stališča, če je vedel da ima prav, pa ga odgovorni niso razumeli.

In kako mu je bila pri srcu Mohorjeva družba. Koliko svojega časa, skrbi in dela ji je posvetil. Bil je dolgoletni član odbora Mohorjeve družbe in predvsem bil je tisti, ki je skrbno pazil, da so bile v Mohorjevem koledarju pravočasno in dostojno predstavljene pomembne obletnice iz slovenske nacionalne in cerkvene zgodovine. Tudi na tem področju je imel izreden, naravnost faktografski spomin. Spomnil se je posebnih dogodkov. Spomnil se je ljudi, za katere je menil, da spomin nanje ne sme ugasniti. Obletnice in nekrologi – mnoge med njimi je napisal sam, so svojevrsten biografski leksikon tudi tistih ljudi, ki sicer niso našli mesta v Slovenskem biografskem leksikonu.

Morda ne bi bilo napak, če bi jih Mohorjeva družba zbrala v posebni knjigi in jih v spomin na pokojnega prof. Rybářa zaključila z njegovim nekrologijem. Kot odbornik pa si je pokojni Miloš Rybář prizadeval, da v uredniški politiki Mohorjeve družbe ne bi prevladala nobena skrajnost. Mohorjeva družba je bila, je in naj tudi ostane založba vseh Slovencev.

Prof. Rybář je vse svoje življenje delal v svoji rodni Ljubljani: kot bibliotekar in kot univerzitetni predavatelj. Resnično živel pa je v »svojem Laškem«, kjer je preživel svoje otroštvo. Tam je preživel tudi svoj prosti čas. Tam je pregledal župnijski arhiv in ljudem odkrival bogato preteklost laške župnije. Tam je ob oblikovanju cerkvenega pevskega zbora privrela na dan tudi njegova umetniška duša. V Laškem je pomagal soustvarjati kulturno podobo in kulturno življenje rojstnega kraja svoje matere. Nič čudnega torej, če si je tam zaželel imeti tudi svoje zadnje zemeljsko bivališče.

Rybářev znanstveni opus tudi na zgodovinskem področju ni zanemarljiv. Nekaterih tem se je sploh lotil kot prvi (n.pr. njegova razprava o nacističnih ukrepih proti duhovnikom na slovenskem Štajerskem). In vendar se zdi, kot da je v zgodovinski srenji vedno stal nekoliko ob strani, čeprav smo vsi občudovali njegov izredni spomin, se bogatili ob njegovem bogatem znanju in uživali ob njegovem duhovitem humorju.

France M. Dolinar